

Alþingi
Erindi nr. P 139/2647
komudagur 23.5.2011

Nefndasvið Alþingis
Allsherjarnefnd
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Reykjavík, 23. maí 2011

Efni: Frumvarp til laga um barnalög (réttindi barns, forsjá, sáttameðferð o.fl.), 778. mál.

Vísað er til tölvupósts frá nefndasviði Alþingis, dags. 18. maí sl., þar sem óskað er eftir umsögn UNICEF Ísland um ofangreint frumvarp. Um leið og við þökkum þetta tækifæri að fá að koma með athugasemdir við frumvarpið viljum við taka fram, að heppilegra hefði verið að gefa umsagnaraðilum meiri tíma til þess að fara yfir ákvæði þess. Málaflokkur þessi er einn sá mikilvægasti sem löggjöf verður sett um og ábendingar umsagnaraðila eru mikilvægar. Því hefði að mati UNICEF Ísland verið heppilegra að gefa umsagnaraðilum betra rúm til að fara yfir frumvarpið.

UNICEF Ísland hefur í gegnum tíðina verið í góðu samstarfi við aðra aðila sem vinna að réttindum barna á Íslandi, en þeir eru meðal annarra umsagnaraðila við þetta frumvarp. UNICEF Ísland leyfir sér því að vísa til umsagna annarra umsagnaraðila, einkum umsagnar umboðsmanns barna. Taka má að fullu undir þau sjónarmið sem birtast í umsögn hans, með þeim athugasemdum sem koma fram í þessari umsögn.

UNICEF Ísland vill víkja sérstaklega að 13. gr. frumvarpsins. Samkvæmt frumvarpinu er ekki gert ráð fyrir heimild dómara til að dæma sameiginlega forsjá. Mikilvægt er að mati UNICEF Ísland að tryggt verði að hverju sinni sé hægt að taka þá ákvörðun sem hentar best hagsmunum barns hverju sinni. Ekki er útilokað að það geti í einhverjum tilvikum verið barni fyrir bestu að dæma sameiginlega forsjá. Mögulega er hægt að kveða á um það að þessi heimild komi til greina að gefnum ströngum skilyrðum; þ.e. einungis ef ljóst þykir að foreldrar geti átt góð samskipti og tryggt að ágreiningur þeirra bitni ekki með neinum hætti á barni. Þá er mikilvægt að áréttá sérstaklega að sameiginleg forsjá komi aldrei til greina þegar hætta er á að barnið, foreldri eða annar á heimili barns hafi orðið fyrir eða verði fyrir ofbeldi.

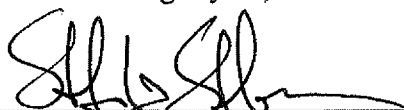
Í 18. gr. frumvarpsins er fjallað um umgengni barns við aðra en foreldra, í þeim tilvikum sem foreldri er ókleift að rækja umgengnis skyldur sínar eða foreldri nýtur takmarkaðrar umgengni við barn. UNICEF Ísland telur jákvætt að réttur barns til að umgangast aðra en kynforeldra sé rýmkaður í frumvarpinu, enda getur slíkt verið jákvætt fyrir barn. UNICEF Ísland telur þó ástæðu til að ganga lengra og kveða á um heimild til þess að úrskurða um umgengni barns við nána vandamenn eða aðra sem eru nákomnir barni, óháð því hvort foreldri umgangist barn reglulega eða ekki. Í því sambandi má benda á að börn geta bundist öðrum einstaklingum nánnum tilfinningaböndum, svo sem stjúpforeldrum, ömmum og öfum eða fösturforeldrum. Til eru dæmi um að börn, sem hafa verið ættleidd til nýs foreldris, missi tengsl við líffræðilega ömmu eða afa, þar sem ekki er heimild til að úrskurða um umgengni við þau. Má því ætla að það geti verið í samræmi við hagsmunum barns að úrskurða um umgengni við aðra en foreldra í ákveðnum tilvikum. Við slíka ákvörðun ætti vilji og tilfinningatengsl barns að ráða mestu.

UNICEF Ísland fagnar því að með 19. gr. frumvarpsins séu lögfest sjónarmið sem sýslumanni ber að líta til við ákvörðun um umgengni. Með sama hætti og í nágildandi lögum er auk þess tekið fram að sýslumaður geti ákveðið að umgengni njóti ekki við ef hann telur hana andstæða hag og þörfum barnsins. Samkvæmt nágildandi framkvæmd þarf mjög mikið að koma til svo að

talið sé að umgengnisréttur sé ekki til staðar og jafnvel kveðið á um að umgengni skuli fara fram þó að ljóst sé að hún geti verið barninu skaðleg. Til eru mál þar sem foreldri hefur fengið rúman umgengnisrétt, þótt jafnvel sé sýnt fram á og viðurkennt í sama máli að forsjárhæfni viðkomandi foreldris sé stórlega ábótavant. Þannig eru sjónarmið um hvaða forsendur eigi að miða við oft metin umgengnisforeldri í hag en ekki barninu sjálfu. UNICEF Ísland telur því mikilvægt að áréttta í barnalögum eða athugasemdum sem þeim fylgja að ekki skuli gerðar of strangar sönnunarkröfur þegar metið er hvort umgengni sé andstæð hagsmunum barns, heldur skuli túlka allan vafa barninu í hag. Sama á við þegar metið er hvort umgengni skuli fara fram undir eftirliti.

UNICEF Ísland vill að lokum lýsa yfir ánægju sinni með frumvarpið og þeim breytingum sem þar er að finna. UNICEF Ísland vonar að umræddar breytingar tryggi enn betur réttindi og velferð barna og verði til þess að niðurstöður í umgengnis- og forsjármálum verði í betra samræmi við hagsmuni þeirra og að réttindi barnsins verði ávallt höfð efst í huga í málum sem þessum, eins og Barnasáttmáli Sameinuðu þjóðanna gerir ráð fyrir.

Virðingarfyllst,

Stefán Ingi Stefánsson,
framkvæmdastjóri UNICEF Ísland